

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 24/00624
Den 10. januar 2024

Rådsmøde (almindelige anliggender) den 29. januar 2024

SAMLENOTAT

1. Præsentation af det belgiske formandskabs prioriteter	2
- <i>Præsentation af formandskabet, drøftelse</i>	
KOM-dokument foreligger ikke.	
2. Den landespecifikke retsstatsdialog	5
- <i>Politisk drøftelse</i>	
KOM (2023) 0800	
3. Lovgivningspakke om forsvar af det europæiske demokrati	7
- <i>Orienterende debat</i>	
KOM(2023) 0630, KOM(2023) 0637, C(2023) 8626, C(2023) 8627	

1. Præsentation af det belgiske formandskabs prioriteter

- Præsentation af formandskabet, drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Belgien overtog den 1. januar 2024 det roterende formandskab for Rådet. Der forventes på rådsmødet (almindelige anliggender) en præsentation af formandskabets prioriteter. Der forventes ikke nogen reel drøftelse af prioriteterne. Formandskabsprogrammet har seks overordnede overskrifter: 1) beskyttelse af retsstatsprincippet, demokrati og sammenhold, 2) styrkelse af EU's konkurrenceevne, 3) fremme en grøn og retfærdig omstilling, 4) styrkelse af EU's sociale og sundhedsdagsorden, 5) beskyttelse af EU's borgere og grænser, samt 6) fremme et globalt Europa.

2. Baggrund

Belgien overtog det roterende EU-formandskab den 1. januar 2024. Det belgiske formandskab ventes på rådsmødet (almindelige anliggender) den 29. januar 2024 at præsentere sine prioriteter for arbejdet i Rådet under sin formandskabsperiode.

3. Formål og indhold

Det belgiske formandskabsprogram er centreret omkring seks overordnede overskrifter:

1. Beskyttelse af retsstatsprincippet, demokrati og sammenhold

Beskyttelse af demokrati, retsstatsprincippet og EU's grundlæggende rettigheder vil spille en afgørende rolle for det belgiske formandskab. Formandskabet vil styrke borgerinddragelse med særligt fokus på ungedeltagelse. Der vil bl.a. også være fokus på fremme af mediefrihed og –pluralisme samt den digitale omstilling i de kulturelle og kreative sektorer. Endelig vil formandskabet støtte kandidatlandene i deres bestræbelser på at blive en del af Unionen, mens EU's politikker og beslutningsprocesser samtidig skal gøres klar til nye udvidelser.

2. Styrkelse af EU's konkurrenceevne

Formandskabet vil arbejde på at styrke det indre marked og Unionens industrielle fremtid samt færdiggøre kapitalmarkedsunionen og energiunionen. Særlig opmærksomhed vil gives til styrkelse af økonomisk sikkerhed, reducere af skadelige afhængigheder og fremme af EU's teknologiske lederskab inden for kritiske sektorer. Formandskabet vil have fokus på, hvordan forskning, udvikling og innovation kan højne konkurrenceevnen og modstandsdygtigheden for EU's værdikæder. Et mål er også at fremhæve samhørighedspolitikken som et investeringsinstrument på den lange bane samt sikre sammenhæng mellem EU's interne og eksterne politikker.

3. Fremme en grøn og retfærdig omstilling

Energi- og klimaomstillingen er en af formandskabets hovedprioriteter. Formandskabet vil bl.a. bestræbe sig på at forbedre EU's cirkulære økonomi samt tilpasnings- og beredskabskapacitet. Energiomstillingen skal medføre overkommelige priser, sikre stærk forsyningssikkerhed og bidrage til målet om klimaneutralitet. EU skal hurtigt og effektivt fremskynde udviklingen af vedvarende energikilder, idet øgede investeringer i et fleksibelt og integreret europæisk energinet er afgørende i den sammenhæng.

4. Styrkelse af EU's sociale og sundhedsdagsorden

Med udgangspunkt i den europæiske søjle for sociale rettigheder sigter formandskabet mod at udstyre EU med en ambitiøs social dagsorden. Formandskabet vil styrke den sociale dialog på alle niveauer, styrke fair arbejdskraftsmobilitet, psykisk sundhed på arbejdspladsen og adgang til bæredygtig social beskyttelse. Der sigtes mod at styrke den sociale dimension af det europæiske semester, særligt med fokus på den første implementering af den sociale konvergensramme. Formandskabet vil også advokere for øget politisk handling ift. at gøre boligmarkedet mere tilgængeligt for alle. Herudover vil formandskabet støtte evalueringen af EU's kriseberedskab, styrke medicinfor- syning og arbejde på at forbedre borgernes adgang til prisbillig medicin.

5. Beskyttelse af EU's borgere og grænser

Formandskabet sigter mod at adressere alle tilbageværende lovgivningssager relateret til den nye asyl- og migrationspakt. Formandskabet vil arbejde på at styrke den eksterne dimension af migra- tion og asyl, især i samarbejde med EU's afrikanske partnere. Der vil også være særlig opmærk- somhed på bekæmpelse af organiseret kriminalitet, forebyggelse og håndtering af terrorisme og voldelig ekstremisme samt styrkelse af EU's modstandsdygtighed ift. kriser og hybride udfordrin- ger. Forsvarspolitisk vil fokus være på konsolidering af det forsvarsteknologiske og -industrielle grundlag, herunder ved at undersøge muligheden for at udvikle en europæisk forsvarsindustriel strategi.

6. Fremme et globalt Europa

Formandskabet vil søge at styrke EU's modstandsdygtighed, autonomi og forsvar af Unionens interesser og værdier. For at EU kan nå sine udenrigspolitiske mål, skal EU mobilisere alle sine økonomiske, sikkerheds- og forsvarsmæssige kapaciteter samt udviklingsmæssige og humanitære. Hertil skal EU føre en ambitiøs og balanceret handelspolitik, som er åben, bæredygtig og målrettet. Endelig vil formandskabet, i overensstemmelse med 2030-dagsordenen, arbejde for at styrke sund- hedsvæsenet mhp. at nå målet om universel sundhedsdækning, mens rimelig adgang til innovative og bæredygtige sundhedsydelser og -produkter skal sikres til alle.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Præsentationen af formandskabsprogrammet ventes ikke i sig selv at indebære statsfinansielle kon- sekvenser eller konsekvenser for EU's budget, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Der vil blive taget konkret stilling til eventuelle konsekvenser i forbindelse med behandlingen af de enkelte forslag inden for prioriteterne.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige medlemslande forventes at tage formandskabsprogrammet til efterretning.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen vil tage punktet til efterretning, idet der konkret vil blive taget stilling til de enkelte forslag under prioriteterne, når de fremlægges.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

2. Den landespecifikke retsstatsdialog

- Politisk drøftelse

KOM (2023) 0800

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 29. januar 2024 forventes en drøftelse af fire landekapitler i Kommissionens årlige retsstatsrapport, som blev offentliggjort i juli 2023. Det drejer sig om hhv. Spanien, Frankrig, Kroatien og Italien. Kommissionen forventes indledningsvist at præsentere landekapitlerne. Efterfølgende vil der være mulighed for, at medlemslandene kan stille spørgsmål til de enkelte landekapitler, som de pågældende fire medlemslande vil kunne besvare. Fra dansk side støtter man Kommissionens monitorering af retsstatsforholdene i medlemslandene. Danmark bakker ligeledes op om, at den årlige retsstatsdialog suppleres af landespecifikke drøftelser på baggrund af Kommissionens retsstatsrapport.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde den 5. juli 2023 sin fjerde årlige retsstatsrapport. Rapporten redegør for retsstatsforholdene på tværs af EU og særskilt i de enkelte medlemslande.

Som led i indsatsen for at styrke retsstatsprincippet i EU's medlemslande lagde Kommissionen i en meddelelse fra juni 2019 op til, at Kommissionen på årlig basis skulle udarbejde en retsstatsrapport. Formålet med rapporten er at monitorere efterlevelsen af retsstatsprincippet på tværs af EU's medlemslande for bedre rettidigt at kunne identificere problematiske tendenser og dermed forebygge, at de udvikler sig til deciderede problemer. Forslaget fik bred opbakning blandt medlemslandene.

Rapporten baserer sig på skriftlige bidrag fra medlemslandene samt på anerkendte kilder såsom Venedig-Kommissionen og GRECO. Derudover har Kommissionen gennemført virtuelle landebesøg under udarbejdelsen af rapporten. Rapporten indeholder konkrete, landespecifikke anbefalinger til at forbedre retsstatstilstanden.

Rapporten udgør et solidt grundlag for at vurdere retsstatssituationen på tværs af EU. Samtidig tilvejebringer rapporten grundlaget for Rådets årlige dialog om retsstatsprincippet, som indebærer først en horisontal drøftelse af retsstatssituationen i EU og dernæst en eller flere landespecifikke drøftelser. Årets horisontale drøftelse blev gennemført på rådsmødet (almindelige anliggender) den 19. september 2023.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 29. januar 2024 forventes en drøftelse af fire landekapitler i Kommissionens retsstatsrapport (Spanien, Frankrig, Kroatien og Italien).

Kommissionen forventes indledningsvist at præsentere landekapitlerne for hvert enkelt medlemsland. Herefter vil det pågældende medlemsland få mulighed for at redegøre for den seneste udvikling på nationalt niveau. Der vil efterfølgende være mulighed for, at de øvrige medlemslande kan engagere sig i dialogen om de enkelte landekapitler og stille spørgsmål eller komme med kommentarer til de pågældende medlemslande.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke i sig selv at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet, erhvervslivet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En række medlemslande, herunder Danmark, har løbende udtrykt støtte til Kommissionens øgede monitorering af retsstatsforholdene på tværs af EU og i de enkelte medlemslande.

Der forventes samlet set opbakning til Kommissionens rapport samt det belgiske formandskabs initiativ om at fortsætte retsstatsdialogen på baggrund af rapporten efter samme metode som under de seneste formandskaber.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen finder det afgørende, at alle medlemslande lever op til EU's grundlæggende værdier, herunder demokrati og retsstatsprincippet. Efterlevelse af retsstatsprincippet er afgørende for både legitimiteten og effektiviteten af samarbejdet mellem EU's medlemslande, inkl. det indre marked. Regeringen bakker derfor varmt op om Kommissionens initiativ om løbende at monitorere og drøfte efterlevelsen af retsstatsprincippet.

Retsstatsrapporten er et nyttigt redskab til at identificere mulige, negative tendenser og til rettidigt at forebygge, at de udvikler sig til deciderede problemer, som det efterfølgende er vanskeligt at rette op på. Regeringen finder samtidig, at Kommissionens retsstatsrapport og retsstatsdialogen i Rådet er et nyttigt supplement til artikel 7-procedurene, EU-Domstolens virke og retsstatsmekanismen.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

3. Lovgivningspakke om forsvar af det europæiske demokrati

- Orienterende debat

KOM(2023) 0630, KOM(2023) 0637, C(2023) 8626, C(2023) 8627

Nyt notat

1. Resumé

Der er på rådsmødet (almindelige anliggender) den 29. januar 2024 lagt op til en første drøftelse af lovpakken om forsvar af det europæiske demokrati, der blev fremlagt af Kommissionen d. 12. december 2023. Der er tale om en indledende drøftelse af pakkens indhold mhp. at sætte retningen for det videre arbejde. Pakken skal ifølge Kommissionens bidrage til at håndtere udfordringerne ved udenlandsk indblanding i EU's demokratiske processer og sikre, at de forbliver åbne, gennemsigtige og resistente over for manipulation fra tredjelande. Dette skal ske ved at introducere fælles standarder for gennemsigtighed og ansvarlighed i det indre marked for interessevaretagelse, der udføres på vegne af tredjelande. Et kerneelement i forslaget er oprettelsen af et såkaldt åbenhedsregister. Pakken er desuden udformet mhp. at styrke borgernes og civilsamsfundsorganisationers rolle i politikudformning og demokratiske processer. Det bemærkes, at direktivforslaget stiller krav om, at medlemsstaterne skal indføre administrative bøder, og at sådanne bestemmelser giver anledning til forfatningsretlige betænkeligheder i Danmark.

2. Baggrund

Den 12. december 2023 fremlagde Kommissionen en lovgivningspakke om forsvar af demokratiet forud for Europaparlamentsvalget i 2024. Pakken om forsvar af demokratiet bygger på Kommissionens tidligere initiativer til at beskytte det europæiske demokrati, herunder handlingsplanen for europæisk demokrati.

Direktivets formål er skabe ensartethed i EU's indre marked for åbenhed om interesser, der på vegne af tredjelande ønsker at påvirke eller søge indflydelse på politikere, beslutningstagere og den demokratiske sfære, og derved modvirke strategisk omgåelse af den forskelligartede regulering af området inden for EU. Pakken indeholder også to henstillinger, der har til formål at fremme frie, retfærdige og robuste valgprocesser samt borgernes og civilsamsfundsorganisationernes deltagelse i beslutningsprocesser.

Lovgivningspakken om forsvar af demokratiet omfatter:

- Et direktivforslag om harmoniserede krav i det indre marked vedrørende gennemsigtighed i interessevaretagelse på vegne af tredjelande, herunder oprettelse af et såkaldt åbenhedsregister
- En meddelelse indeholdende en evaluering af det arbejde, der er udført under handlingsplanen for europæisk demokrati
- En henstilling om inkluderende og robuste valgprocesser i Unionen og en mere synlig europæisk dimension og en mere effektiv gennemførelse af valget til Europa-Parlamentet
- En henstilling om fremme af inddragelse og effektiv deltagelse af borgere og civilsamsfundsorganisationer i den offentlige politikudformning

Kommissionen begrundede lovgivningspakken med et behov for at sikre harmonisering på området for at undgå en fortsat stigende fragmentering af reglerne på medlemsstatsniveau. Med forslaget ønsker Kommissionen således at lukke mulige huller, der kan udnyttes af tredjelande.

Dette skal ske gennem fastsættelse af fælles standarder på tværs af medlemslandene for, hvordan udenlandsk indflydelse håndteres på en strømlinet måde, idet flere medlemsstater endnu ikke har indført et lobbyistregister eller regler på området.

Direktivforslaget er fremsat med hjemmel i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) artikel 114 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger vedr. det indre markeds funktion. Direktivforslaget skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

Direktivforslaget

Direktivforslaget indeholder følgende krav til gennemsigtighed:

- Registrering i et åbenhedsregister: Enheder, der udfører interesserepræsentationsaktiviteter på vegne af et tredjeland, skal registreres i et åbenhedsregister. Medlemsstaterne vil blive bedt om at oprette eller tilpasse eksisterende nationale registre til dette formål.
- Tilgængelighed for offentligheden: Centrale oplysninger om en sådan interesserepræsentation vil være offentligt tilgængelige, hvilket skaber større gennemsigtighed og demokratisk ansvarlighed. Dette vedrører f.eks. årlige modtagne beløb, berørte tredjelande og aktiviteternes vigtigste mål.
- Registrering: Enheder, der udfører interesserepræsentation på vegne af et tredjeland, skal registrere centrale oplysninger eller materiale vedrørende interesserepræsentationsaktiviteten i en periode på fire år efter afslutningen af denne aktivitet.

Forslaget indeholder forholdsmæssigt afpassede regler og sikkerhedsforanstaltninger, der skal sikre, at registreringskravene ikke misbruges til at begrænse grundlæggende rettigheder såsom yttrings- eller foreningsfriheden eller uretmæssigt begrænser civilsamfundsmæssige råderum, nemlig:

- Uafhængige tilsynsmyndigheder vil kun i behørigt begrundede tilfælde og afhængigt af formålet kunne anmode om begrænset adgang til de registrerede oplysninger.
- Myndighederne skal sikre, at registreringen ikke får negative konsekvenser.
- Mulighed for at fravige kravet om offentliggørelsen af oplysninger i behørigt begrundede tilfælde.
- Den fulde harmonisering, der foretages med forslaget, forhindrer medlemsstaterne i at opretholde eller indføre yderligere krav og praksisser.

Forslaget indeholder desuden bestemmelser om kontrol og håndhævelse, som bl.a. indebærer, at medlemsstaterne skal udpege nationale kontrolmyndigheder og fastsætte regler om sanktioner i form af administrative bøder for overtrædelse af de nationale regler, der implementerer direktivets krav til enheder, som udfører interesserepræsentationsaktiviteter på vegne af et tredjeland. Sanktionerne skal kunne pålægges direkte af kontrolmyndigheden eller af domstolene på baggrund af en anmodning fra kontrolmyndigheden.

Henstillinger

Den ene henstilling, der vedrører inkluderende og robuste valgprocesser i Unionen og en mere synlig europæisk dimension og en mere effektiv gennemførelse af valget til Europa-Parlamentet, har til formål at fremme høje demokratiske standarder for valg i EU, støtte høj valgdeltagelse, inklusiv deltagelse og gøre det lettere for borgere at udøve deres valgrettigheder. Henstillingen omhandler også beskyttelse af cybersikkerhed i forbindelse med valgrelateret infrastruktur, og der foreslås foranstaltninger til at minimere risikoen for indblanding fra tredjelande gennem finansiering af politiske partier, politiske fonde, kampagneorganisationer og kandidater. Muligheden for fri og fair politisk debat beror på lovlighed og fairplay. I henstillingen understreges det, at overvågningsværktøjer aldrig bør anvendes til at manipulere den demokratiske debat, og at det er uacceptabelt at anvende sådanne værktøjer til at målrette indsatsen mod politiske aktører og journalister med henblik på politisk vinding.

Henstillingen om fremme af inddragelse af borgere og civilsamfundsorganisationer i den offentlige politikudformning tager sigte på at skabe og opretholde et sikkert og gunstigt miljø for civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere, der giver mulighed for effektivt at deltage i de demokratiske beslutningsprocesser. Den tilskynder i den forbindelse bl.a. medlemsstaterne til at udvikle en struktureret national ramme for deltagelsesprocesser, der er forudsigtelig, tilgængelig, gennemsigtig og inkluderende. Henstillingen er en direkte udløber af et initiativ under konferencen om Europas fremtid.

3. Formål og indhold

Der forventes på rådsmødet en indledende drøftelse af forslagene i pakken med foreløbig tilkendegivelse af medlemslandenes reaktioner på pakken. Da lovgivningspakken først er fremsat for nyligt, er der endnu ikke tilkendegivet detaljerede holdninger fra medlemslandene.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet er i henhold til den almindelige lovgivningsprocedure (TEUF art. 294) medlovgiver på direktivforslaget. Der foreligger ikke en udtalelse, idet Europa-Parlamentet endnu ikke har behandlet sagen.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen begrundet direktivet med et behov for at sikre harmonisering på området for at undgå en fortsat stigende fragmentering af reglerne på medlemsstatsniveau. Med forslaget ønsker Kommissionen således at lukke mulige huller, der kan udnyttes af tredjelands. Dette skal ske gennem fastsættelse standarder på tværs af EU's medlemslande for, hvordan udenlandsk indflydelse håndteres på en strømlinet måde, idet flere medlemsstater endnu ikke har indført et lobbyistregister eller regler på området.

Regeringen kan tilslutte sig Kommissionens vurdering. Nærhedsprincippet anses således for at være opfyldt.

6. Gældende dansk ret

Der findes på nuværende tidspunkt ikke dansk lovgivning, der regulerer interesserepræsentation på vegne af tredjelands.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Sagen medfører ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Sagen vil kunne medføre økonomiske konsekvenser, idet medlemsstaterne med direktivet vil blive bedt om at oprette eller tilpasse eksisterende nationale åbenhedsregistre.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Sagen giver ikke anledning til at fremhæve andre konsekvenser.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Da lovgivningspakken først er fremsat for nyligt, er der endnu ikke overblik over medlemslandenes holdninger til forslaget.

10. Regeringens generelle holdning

Det vurderes positivt, at kommissionen vil øge gennemsigtigheden og den demokratiske ansvarlighed i forbindelse med interesserepræsentationsaktiviteter på vegne af tredjelande og fremme frie, retfærdige og robuste valgprocesser samt borgerne og civilsamfundsorganisationernes deltagelse i beslutningsprocesser.

Regeringen går ind for at fremme inddragelse af borgere og civilsamfundsorganisationer i den politiske beslutningsproces. Det fremgår således bl.a. af pkt. 7.1 i regeringsgrundlaget "Ansvar for Danmark" om principper for regeringsførelse, at regeringen vil lægge vægt på offentlighedens mulighed for at afgive høringssvar. Regeringen vil derfor have fokus på, at den nationale vejledende høringsfrist på fire uger som klar hovedregel overholdes. Der vil skulle tages nærmere stilling til den ene henstillings forslag om bl.a. at indføre en generel og struktureret ramme for inddragelse af borgere og civilsamfundsorganisationer i den politiske beslutningsproces.

Regeringen går ligeledes ind for fremme af robuste valgprocesser, idet en nærmere afdækning af implikationerne af denne henstilling endnu ikke er gennemført.

Det er centralt for regeringen, at Danmark ikke med direktivforslaget forpligtes til at skulle indføre administrative bøder, idet administrative bøder giver anledning til forfatningsretlige betænkeligheder.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Lovgivningspakken om forsvar af demokratiet har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.